

Ve dnech 10. –13. června 2012 mi bylo umožněno zúčastnit se mezinárodní konference CIDOC2012, která se konala ve finských Helsinkách (konkrétně v National Museum of Finland, Finnish National Gallery, Museum of Contemporary Art Kiasma, Design Museum, Finnish Sports Museum).

Foto: Mgr. Lubomír Anděl

Konferenční téma „Enriching The Cultural Heritage“ a jednotlivé příspěvky byly směřovány především k diskusi o nových možnostech a cestách nabízejících se sektoru kulturního dědictví v rozvíjející se informační společnosti. Přednášky byly rozděleny do několika tematických celků (např. problematika interoperability zdrojů dat, mezioborové portály, sociální média, regionální kulturní dědictví, inovace ve způsobech dokumentace a další) a přednášeny byly paralelně ve třech přednáškových sálech. Bohužel jsem tak nemohla vyslechnout všechny příspěvky a byla jsem nucena zvolit ty, které jsem pokládala za nejzajímavější.

První konferenční den, který byl věnován workshopům jednotlivých pracovních skupin, jsem vypustila za účelem snížení nákladů. Do Finska jsem tak přiletěla až v nočních hodinách 10. 6. Ze stejného důvodu jsem vypustila i den poslední, ve kterém byly připraveny exkurze do muzeí v Helsinkách a okolí.

První konferenční den – 11. 6.

Konference CIDOC2012 byla zahájena v 10 hodin v auditoriu Národního muzea. Po krátkých zahajovacích projevech, které přednesli Juhani Kostet, generální ředitelka národního výboru pro památky, Minna Karoven, poradkyně pro kulturní záležitosti Ministerstva vzdělání a kultury, Nicholas Crofts, předseda ICOM/CIDOC, a Sirkka Valanto, předseda místní organizační komise CIDOC 2012, přednesl svou úvodní řeč „Powering the Museum of tomorrow. Challenges and opportunities for museums information“ Nick Poole (CEO Collections Trust):

„Meeting the needs of future audiences demands that museums are flexible, responsive and agile in embracing new technologies and new ways of working. Provenance, authority, information and narrative are all key elements of the value we uniquely bring to the online world. If we are to connect with modern users, we must ensure that the information we create and the systems we use can be repurposed dynamically across platforms and contexts.“

Paralelní sekce: Co-operation&Exchange

- 1) *Anttila, Elina, Eero Heikkinen and Tapani Sainio: The National Digital Library of Finland – experiences from collaboration and service development*

V příspěvku byl představen projekt národní digitální knihovny jakožto nejrozsáhlejší projekt ve Finsku, na kterém se spolupodílí archivy, knihovny a muzea. Projekt Národní digitální knihovny podporuje dostupnost digitálních informačních zdrojů a vyvíjí dlouhodobou ochranu digitalizovaných dat. Představen byl také jeden z výstupů, kterým je veřejné rozhraní, přes něž mohou uživatelé vyhledávat napříč informačními zdroji knihoven, archivů a muzeí a využívat širokou škálu služeb. Uživatelské rozhraní zprostředkovává přístup k obrovskému množství digitalizovaného materiálu, včetně fotografií, map, starých novin, uměleckých děl, muzejních objektů, internetových časopisů a knihovních katalogů.

- 2) *Bekiari, Chryssoula, Gerald de Jong, Mika Nyman, Christian-Emil Ore and Thomas Wikman: Culture Cloud*

Culture Cloud je otevřená iniciativa vyvinutá již před šesti lety s cílem umožnit spolupráci a propojení dat kulturního dědictví na všech úrovních – od malých vesnických muzeí po národní a mezinárodní instituce. To je umožněno konstruováním informační architektury založené na základech a standardech a specifikováním řady nástrojů pro sdílení, propojování a obohacování kulturního obsahu. V příspěvku se přednášející zaměřili na prezentaci principů, implementace a aktuálního stavu iniciativy.

- 3) *Hagedorn-Saupe, Monika: Easy access to Cultural Heritage – Europeana and the German Digital Library*

Existuje požadavek na státy Evropské unie, aby vytvořily Národní digitální knihovny jako národní agregátory pro Europeanu. V příspěvku jsme byli seznámeni s aktuální situací v Německu, kde se taková knihovna právě vyvíjí. Současně jsme byli informováni o novinkách ve vývoji s návazností na dopady změn na data kulturního obsahu v Europeaně.

4) *Källman, Rolf: Digisam – towards a coordinated digital cultural heritage in Sweden*

Situace ve Švédsku byla přiblížena následujícím příspěvkem – byli jsme obeznámeni s aktivitami sekretariátu DIGISAM, který je ustanoven švédskou vládou. Cílovou skupinou sekretariátu je celkem 24 státních agentur, organizací s odlišnými úlohami ve vztahu ke sbírkám, jejich uchování, digitalizaci a rozšiřování informací o kulturním dědictví. Role sekretariátu spočívá v pomoci naplňovat cíle vlády v národní strategii digitalizace kulturního dědictví. V tomto smyslu DIGISAM mimo jiné prezentuje doporučení pro vedení institucí ve vztahu k digitalizaci, vyvíjí návrhy cenově efektivních dlouhodobých řešení ukládání a ochrany digitalizovaných dat, definuje role a odpovědnosti ve vztahu k agregování, přístupu a uchování národního digitálního kulturního obsahu.

První přednáškový den byl ukončen v šest hodin večer a plynule na něj navázalo společenské setkání, při kterém nás srdečně uvítala a ředitelka Národního muzea. Během večera byl, mimo jiné, připraven i kulturní program – tradiční písně doprovázené hrou na tradiční finský hudební nástroj.

Foto: Mgr. Lubomír Anděl

Druhý konferenční den – 12. 6.

Druhý přednáškový den byl zahájen příspěvkem Patricka LeBoeufa „An example of library and museum cooperation“, ve kterém jsme byli informováni o spolupráci knihovnické a muzejní komunity, které vyvinuly společně v roce 1990 konceptuální model pro své sbírky a pro informace, které produkují. Navzdory zřejmým rozdílům mezi spravovanými materiály a institucemi vůbec bylo považováno za užitečné spojení dvou modelů v jeden konceptuální model. Přednáška nás seznámila s vývojem a s přínosy ze spojení obou modelů.

Paralelní sekce: Innovations in Documentation

1) Oikarinen, Teija: Expanding the Evolving E-infrastructures Model of E-Science into Archaeological Context and Digital Curation

Přednášející nás uvedla do problematiky digitalizace v oboru archeologie, která se nachází, vzhledem ke stavu digitální dokumentace v jiných oborech, na zcela jiném stupni. Přednáška informovala o možnostech využití běžných modelů v archeologickém kontextu, například při pečlivé předpřípravě dokumentace vykopávek. Bohužel, jak jsme byli ujištěni, práce v archeologii často i nadále funguje na bázi papírových formulářů, které se vyplňují ručně, a na bázi ručně malovaných plánů, které se digitalizují zpětně. To má samozřejmě za následek spoustu zbytečné práce a nekompatibilní data. Velkým přínosem by byl kontinuální vývoj „open source licensed software“ pro dokumentaci v tomto oboru.

2) Low, JyueTyan: A practical documentation practice for the management and preservation of digital video / media and installation art

S velmi problematickým tématem uchovávání digitálního videoumění (happening?) a konceptuálního umění nás seznámil další z příspěvků. Problematika neuchopitelnosti a pomíjivosti těchto děl klade zvláštní nároky na uchování záznamů. Často je nutné zdokumentovat nejen dílo samotné, ale i jeho vznik, instalaci, niterní pochody umělce při jeho realizaci a v neposlední řadě také interakce s diváky při prezentaci díla. Současně vzniká mnoho materiálů, které dílo definují – např. papír, digitální text, obraz, ale i videosekvence. Jednou z možností uchování a organizace této problematické části sbírek je průmyslový stupeň DAMS (digital asset management system), který využívá Heritage Conservation Centre Singapore. Užití v praxi jako jeden z možných způsobů uchovávání a organizování těchto dokumentů představila zajímavá přednáška.

3) M'Mbogori, Nkirote Freda: Documentation of African artifacts outside Africa

Etickou polohu dokumentace afrických artefaktů v mimoafrických muzeích a galeriích otevřel další příspěvek kolegy z národního muzea v Keni. Výzva k dokumentování a prezentování artefaktů ve vztahu k jejich původní funkci, tedy nejen z hlediska umělecko-historických hodnot, ale zejména ve vztahu k jejich funkčnosti, rituálním nebo ceremoniálním účelům.

4) *Vega Martínez, Lucy: A proposed methodology for document management*

Další přednáška se zabývala spíše obecnou rovinou nutnosti řízení organizací i ve vztahu k dokumentaci. Pokouší se definovat metodologické principy k identifikování procesů, „které vytváří signifikantní informace uvnitř organizační struktury za účelem navržení systému k řízení databází“. Za chybný případ uvádí praxi mnoha ekvádorských muzeí, která při navrhování databázových systémů zcela přehlíží informace, které jsou generovány při konzervátorských a restaurátorských procesech.

Paralelní sekce: Cooperation&Exchange

1) *Parsell, David and Emmanuelle Delmas-Glass: Using open source tools to expose cross collection data in the LIDO schema*

Kolegové z Yale Center for British Art se s námi podělili o zkušenosti se zavedením „LIDO schema“ pro sbírková data jako vůbec první muzeum v US. Současně poskytli detailní popis pro kulturní instituce, které by měly zájem o rozšíření informací o sbírkách prostřednictvím LIDO.

2) *Rodger, Norman: MIMO – "Striking a Chord for Musical Instrument Museums"*

MIMO je skupina 11 muzeí, která se v roce 2009 uskupila za účelem propagace a zpřístupnění informací o sbírkách hudebních nástrojů širokému světovému publiku. Protože neexistovaly žádné standardy pro dokumentaci a on-line prezentaci hudebních nástrojů, musely být nejdříve tyto standardy vytvořeny. Byla vytvořena klasifikace, slovníky, vybudován web. Příspěvek informoval o velkém úspěchu databáze (aktuálně 45.000 obrázků nástrojů, 2.000 zvukových dokumentů a 300 videí) a současně vybízel k přispívání další muzea, v jejichž sbírkách se hudební nástroje nacházejí.

3) *Lemmens, Bert and Henk Vanstappen: Cultural Heritage Standards Toolbox: building a local community of cultural heritage professionals on digital cultural heritage*

Na příkladu dobré zkušenosti spolupráce vlámských muzeí nás příspěvek vyzývá k zakládání odborných sítí na lokální úrovni. Od roku 2010 podporuje vlámská komunita formaci lokální, meziresortní, expertní skupiny pro digitalizaci kulturního dědictví vývojem „Cultural Heritage Standard Toolbox“ (CEST). CEST se nabízí organizacím jako nástroj pro pomoc při výběru správných standardů a směrnic pro jejich digitalizaci, obsahuje registry standardů a software, vodítka pro katalogizování, tvorbu, ukládání a publikování digitálního obsahu kulturního dědictví a působí jako platforma pro sdílení znalostí mezi kurátory, archiváři a knihovníky ve Vlámku.

4) *Savia, Satu: Developing Collection Management – Museum 2015*

Museum 2015 je největší a nejširší projekt ve Finsku zacílený na management sbírek v profesionálních muzeích. Projekt posuzuje také možnosti zajištění systému centrálního řízení digitálních sbírek spolu se souvisejícími službami pro celý finský muzejní sektor. Projektový tým také podporuje přenos dat z muzeí, která se zapojila do Národní digitální knihovny. Museum 2015 je projekt společný pro všechna finská muzea a je řízen Národní komisí pro památky spolu s Finskou národní galerií a Asociací finských muzeí.

Paralelní sekce: Innovations in Documentation

1) Koch Walter and Gerda Koch: Cultural Heritage: On the Way to Europeana

V dalším příspěvku znovu zazněl požadavek na potřebu vytvoření směrnic a standardů ve vztahu k zaznamenávaným informacím, dokumentace obsahu metadat pocházejících z organizací spravujících kulturní dědictví, jako jsou archivy, muzea a knihovny. Potřeba vytvoření pravidel a procedur, které popisují procesy jako akvizice, zapůjčení předmětů a kontrola pohybu předmětů.

2) Alaluusua, Elisa: Sketchbooks in archives and in artists' studios

Trochu mimo konferenční téma, alespoň z mého pohledu, byla přednáška o uměleckých skicacích, kterou přednesla doktorandka z University of the Arts London.

3) Ribeiro, Emanuela: Documentation in Science & Technology: accessibility to diverse audiences

Následující přednáška se zaměřila na teoretické a metodologické reflexe dokumentační práce sbírek muzeí při přírodovědných a technických univerzitách, které byly vyvinuty na Státní univerzitě Pernambuco, nejstarší univerzitě v Brazílii. Přejít od chápání muzea jako šířitele vědomostí a propagátora vědy v zásadního hráče na poli vědy a techniky klade nové úkoly a staví muzeum do nového prostředí. Sbírková dokumentace získává klíčovou roli v komunikaci mezi veřejností a akademickým světem.

4) Bevilacqua, Gabriel: Collecting personal papers in art museums: new documentation practices at Pinacoteca do Estado de São Paulo

V této přednášce byl představen archiv Pinakotéky v Sao Paulo, který se zaměřuje převážně na osobní dokumenty umělců a další druhy originálních dokumentů ve vztahu k rozšiřování výzkumných zdrojů nabízených badatelům.

5) Cardonna, Marie-France: Le Centre de documentation des musées de France et les bases de données du Ministère de la culture et de la communication : bilan et perspectives

Poslední příspěvek této sekce byl bohužel přednesen ve francouzském jazyce.

Třetí konferenční den – 13. 6.

Paralelní sekce: Innovations in documentation: heritage registers

- 1) *de Jong, Gerald, CrisKremers, Torsten Nilsson, Christian-Emil Ore, Thomas Wikman, Chrissyola: Bekiari and Martin Doerr: SOFIE – Open for all*

Velmi zajímavá přednáška o projektu SOFIE byla přednesena hned v úvodu třetího dne. Projekt SOFIE byl vyvinut švédským muzeem Västerbottens a na úspěšném vývoji se podílely další organizace z Řecka, Norska a Nizozemí. Jde o muzejní dokumentační systém, který využívá více než 300 malých a středních muzeí a lokálních paměťových spolků zejména ve Švédsku. V roce 2010 došlo k reorganizaci systému v infrastrukturu založenou na open source a open data system. Projekt se i nadále vyvíjí.

- 2) *Segan, Marija and Milos Milovanovic: The monuments and sites of Toplica district of Serbia in digital catalogue of cultural monuments*

Pracovníci z matematického institutu ze srbské akademie věd a umění představili digitální „katalog“ kulturních monumentů srbského města Toplica. Byl představen nejen výsledek jejich práce, ale byly také zmíněny problémy vyvstanuvší během procesu vytváření databáze. Zejména absence národní strategie a standardů pro digitalizaci kulturních památek byla velkou překážkou v realizaci. Otázka – co digitalizovat, pro koho?

- 3) *Vorobyeva, Ekaterina: The National Catalogue of the All-Russian Museum Fund. Past, Present and Future.*

Přednáška zaměstnankyně ruského ministerstva kultury přiblížila situaci v Ruské federaci, kde má každé muzeum ze zákona povinnost být registrováno v Národním katalogu „celoruského“ muzejního fondu. Elektronická databáze tak obsahuje základní informace o každém muzeu a každém sbírkovém předmětu. Informace v katalogu by měly sloužit mimo jiné k popularizaci muzeí v Rusku. Pro tyto účely byl vytvořen „Official National Catalogue Web Portal“, který umožňuje funkční vyhledávání mezi sbírkovými předměty i sbírkovými celky napříč muzei.

- 4) *Paavola, Tiina and Riitta Kela: The major challenges for the collection management in Tampere Museums – how to build up a system suitable for all kinds of (future) needs?*

Jak vyvinout systém správy sbírek, aby byl více otevřený nejen potřebám muzeí, ale současně i výzkumníkům a lokálním uživatelům? Je to vůbec možné? Jaké jsou hranice? Jak přizpůsobit tradiční systém vedení sbírek, aby byl uživatelsky více přátelský a interaktivní? To jsou jen některé z otázek, které si kladli kolegové z finského muzea v Tampere, když připravovali vývoj „Tampere Museums collections management system“, tzv. Siiri před deseti roky. Podělení se o historii projektu, jeho vývoje, ale i perspektivy s ohledem k novým

požadavkům uživatelů přednesli kolegové jako poslední přednášku z paralelních sekcí konference.

Účast na konferenci pro mne byla velkým přínosem. Konfrontace vlastních zkušeností s aktuální problematikou muzejních odborníků z celého světa, přednesené příspěvky i osobní setkání, to vše mi umožnilo nahlédnout do problematiky a přemýšlet o dalším vývoji z jiných úhlů pohledu.

Je jen škoda, že Česká republika nebyla doposud v historii CIDOC žádným příspěvkem prezentována, protože náš CITEM a sbírková databáze DEMUS by zcela jistě obstála před odborným publikem v době svého vzniku a i dnes ještě z pohledu funkčnosti často předbíhá některé vyvíjené systémy ve světě.

Zprávu vypracovala

Pavla Obrovská

Registr sbírek Moravské galerie v Brně

+ 420 532 169 166

pavla.obrovska@moravska-galerie.cz

Foto: Pavla Obrovská